

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH" Wolfgang Petritsch: "junak naseg doba" ili "nemilosrdni protektor"

*Preliminarna istraga o zloporabama u Banci
pokazala je da je stanje jos gore od ocekivanog!*

Visoki predstavnik medjunarodne zajednice u BiH u otvorenom razgovoru za nas list odgovara na pitanja o dogadjajima u Republici Srpskoj, Hrvatskoj samoupravi i epilogu slucaja Hercegovacka banka, svom odlasku ili ostanku u BiH, kritikama da medjunarodna zajednica ne zeli uhititi Karadzica i Mladica, o njegovim greskama i uspjesima...

Moja politicka filozofija se od pocetka temelji na odluci da nikada ne podupirem pojedince, vec samo principe. Za mene u ovoj zemlji ne postoje prijatelji i neprijatelji. Za mene u BiH postoje samo partneri.

Tada sam prvi put u mom zivotu morao donijeti odluku o zivotu i smrti. Tim ljudima je prijeceno, dan je ultimatum da ce moji suradnici biti ubijani svakih pet minuta. To je najvjerojatnije bila jedna od najopasnijih situacija od zavrsetka rata.

U zadnja dva mjeseca u daytonskoj Bosni i Hercegovini zbilo se nekoliko dogadjaja koji su ozbiljno zaprijetili stabilnosti ove zemlje. Prvo je nakon Opcih izbora doslo do potosti ove zemlje. Prvo je nakon Opcih izbora doslo do potpunog zahladjenja odnosa izmedju najjace hrvatske stranke u BiH, dakle HDZ-a, i predstavnika medjunarodne zajednice. Potom se

dogodila "spektakularna" akcija OHR-a u Hercegovačkoj banci, te samoraspustanje HVO-a. Vrhunac krize bila su zbivanja u Banjoj Luci i Trebinju, gdje su desetine muslimanskih vjernika kamenjem ispracene s propalih svečanosti obnavljanja dzamija u tim gradovima. Svi ovi događaji i te kako su povezani s imenom Wolfganga Petritscha. Jedni ga smatraju "junakom naseg doba", drugi pak za njega tvrde da je "nemilosrdni protektor". Za neke je ovaj austrijski diplomata "pravi covjek na pravom mjestu", dok nije mali broj onih koji priznaju da ga mrze. Od ovog austrijskog diplomate se očekivalo do neke od spomenutih događaja sprijeci, a druge pak sankcionira. Sto je u zadnja dva mjeseca uradio, a sto nije i zasto, visoki predstavnik objasnjava u intervjuu našem listu.

HR: Bosanskohercegovačka javnost je očekivala da ćete u slučajevima Banje Luke i Trebinja djelovati odlučno i smijeniti celnike Republike Srpske. Zasto to niste uradili?

WP: Smatram bitnim kazati da su reakcije vrlo oprecne. Jedni kazu da sam bio prestrog, a drugi da sam bio previse umjeren. Mislim da se moze govoriti o, nazavimo to tako, srednjem putu, sto je dobro i sto svjedoci o odmjerenom politickom istupu, a nikako o akciji s ciljem postizanja kja kratkorocnih ucinaka. Kao sto znate, ministar unutarnjih poslova RS-a dao je ostavku, a isto su ucinili i sefovi policije u Banjoj Luci i Trebinju, kao i sef obavjestajne sluzbe RS-a. To se dogodilo putom ovlastenih tijela RS-a i to je ono sto sam kazao politickim vodstvu u Banjoj Luci. Tamosnji politicari moraju efikasno djelovati kako bi ocuvali vladavinu zakona, kako bi dokazali da su odgovorni. I to je upravo smjer kojim dalje treba ici. Bili su to grozni događaji i ja sam vrlo brzo nakon njih kazao da necu prihvatiti uvijena objasnjenja, te da konacno zelim vidjeti odgovornost na lokalnoj razini. Kada sam poceo raditi u BiH odgovornost o kojoj govorim definirao sam sljedecim rijecima: ovdasnje vlasti moraju uocavati i same rjesavati probleme. Usprkos svim tim, kako rekoh, groznim događajima, u svemu nazirem i pozitivnu stranu, jer su srpske

vlasti odlucno reagirale i pokazale da se situaciju moze usmjeriti nabolje.

HR: *Cini se da Vi i u slucaju Ivaniceve vlade postupate isto kao i u slucaju Dodikove vlade, koja je bez obzira na propuste imala Vasu neupitnu potporu...*

WP: Dodikova vlada nije imala moju neupitnu potporu.

HR: *Cinjenice svjedoce da Vi Dodikovo ponasanje nikada niste sankcionirali, iako je on za svoga mandata ucinio vrlo malo kad je rijec o pozitivnim promjenama u BiH, a danas se i neke kriminalne financijancijske aktivnosti vezuju za njegovo ime?*

WP: Mogu Vam dati dva odgovora. Prvo, moja politicka filozofija se od pocetka temelji na odluci da nikada ne podupirem pojedince, vec samo principe. Za mene u ovoj zemlji ne postoje prijatelji i neprijatelji. Za mene u BiH postoje samo partneri. Oni trebaju raditi ono sto je neophodno. Ukoliko ne rade logicno je ocekivati nezeljene posljedice. Spomenuli ste Dodika. Moram kazati da sam cak i iz njegove vlade otpustio pojedine ministre, a ukidao sam i neke odluke koje je sam Dodik donosio. To sam cinio jer nije postivao pravila i vladavinu zakona. Isto vrijedi i za hrvatsku i za bosnjacku stranu. Otkrit cu Vam sada i jednu tajnu: da kojim slucajem imam dvostruke standarde za posao koji obnasam ovdje, vec sutra bih se mogao vratiti u Austriju, uopce ne bih bio uspjesan. Ovdje moram biti objektivan i svakoga tretirati isto.

HR: *Snosi li medjunarodna zajednica odgovornost za dogadjaje u Banjoj Luci i Trebinju?*

WP: Uvijek sam tvrdio i ponavljao da radeci u BiH moram preuzeti i odgovornost a tako sam uvijek i postupao. Osjecam odgovornost zbog dogadjaja u BiH. Sto se tice dzamije Ferhadija u Banjoj Luci posebice se cutim odgovornim, jer sam prisilio lokalne vlasti da izdaju gradjevinsku dozvolu. Medjutim, to je odgovornost koju potpuno prihvacam i od moje

nakane nikada necu odustati. Niti. Nikada necu odustati od izgradnje multietnicke BiH.

HR: *Zbog cega SFOR nije reagirao u Banjoj Luci, a jest u Mostaru, u slucaju Hercegovacke banke? Podsjetit cu Vas da je gospodin Jacques Klein, ocito ljut, u zgradi Islamske zajednice upitao "gdje je SFOR, gdje je netko od njih 20 tisuca"?*

WP: Moram Vam kazati da u cijelosti postujem odluku SFOR-a u svezi rasporedjivanja snaga u Banjoj Luci i Trebinju. Oni su tako djelovali kako bi osigurali zivote obicnih gradjana koji su se nasli na meti prosvjednika. Strucnjaci su mi kazali da bi bilo mnogo vise zrtava da je SFOR drukcije postupio. A sto se tice Hercegovacke banke, sjetit cete se da su moji suradnici pretuceni i zatoceni upravo zbog toga sto je u zaledju stajao SFOR. Tada sam prvi put u mom zivotu morao donijeti odluku o zivotu i smrti. Tim ljudima je prijeceno, dan je ultimatum da ce moji suradnici biti ubijani svakih pet minuta. To je najvjerojatnije bila jedna od najopasnijih situacija od zavrsetka rata. Stoga, drugi put smo morali osigurati da strucnjaci koji ulaze u banku kako bi uzeli potrebne dokumente budu potpuno sigurni. Destrukcija unutar zgrade banke je zalosna cinjenica, ali to je posljedica nesuradnje i nasilja koje su iskazali huligani u Mostaru. Kada se suocavate s dobro organiziranom militantnom skupinom tada morate koristiti sva sredstva koja imate.

HR: *Z>HR: Znaci li to da se u Mostaru radilo o organiziranoj militantnoj skupini, a u Banjoj Luci ne?*

WP: Militantne skupine su bile na djelu i u Banjoj Luci i u Trebinju, ali u tim gradovima reagirala je i lokalna policija, specijalna policija koja je uspjela osloboditi zatocene goste u zgradi medzlisa. To je uradila specijalna srpska policija. Kamo srece da sam vidio hrvatsku specijalnu policiju da nam pomaze u Mostaru. Na zalost, takvo sto nisam vidio.

HR: *Je li mostarskoj policiji uopce pružena prigoda za sličnu reakciju?*

WP: U Mostaru su protekla skoro tri sata od našeg mirnog ulaska u Hercegovačku banku do pobune na ulicama. To znači da je policija u Mostaru barem tri sata znala što mi radimo. I ta policija, da je profesionalna a ne stranački opredijeljena, mogla reagirati. Na televiziji je prikazano da su huligani, kratko osisani, u crnim kožnim jaknama, koristili mobitele. Ljudi su na poziv, polako dolazili, organizirano, a policija nije spriječila eskaliranje nasilja. Ti huligani su upravo oni koji su usli u Hercegovačku banku i unistili zgradu. To je bila tipična kriminalna akcija koju ne možemo prihvatiti. Takvo ponašanje ne bi smio prihvatiti ni hrvatski narod. Hrvati bi trebali biti najviše zainteresirani za distanciranje od kriminalaca. Te kriminalne elementi imate svugdje, u Njemačkoj, u Austriji, ali postoji jeoži jedna bitna razlika: većina običnih građana se protivi djelovanju takvih elemenata. Svi u civiliziranom svijetu su protiv kriminalnih aktivnosti, sličnih onima u Mostaru. Stoga je za hrvatski narod uistinu bitno distancirati se od svih tih ekstremnih i kriminalnih elemenata.

HR: *Je li se jedna akcija poput one u Hercegovačkoj banci mogla dogoditi u Zapadnoj Europi?*

WP: Medjunarodna zajednica ima veliku odgovornost u BiH. Visoki predstavnik ima goleme ovlasti, ali i izuzetno veliku odgovornost. Medjunarodna zajednica je potrosila 5 milijardi dolara za obnovu i rekonstrukciju BiH. Veliki dio tog novca otisao je upravo u područja s hrvatskom većinom. Prosli tjedan sam boravio u jednom hrvatskom selu u blizini Travnika. Preko 60 posto objekata je obnovljeno i to sredstvima medjunarodne zajednice. Znae tko će platiti obnovu povijesnih spomenika u Mostaru, Pocitelju ili u nekom drugom gradu? Ta novcana sredstva će u najvećoj mjeri dati medjunarodna zajednica. Od ovdasnjih ljudi očekujem poštovanje zakona. To se odnosi i na ljude koji su vodili Hercegovačku banku. Moj ured posjeduje

vrlo jake dokaze da je Hercegovacka banka zlorabila svoju bankarsku licencu a znamo da 54 milijuna maraka koje je hrvatska vlada uputila hrvatskoj vojnoj komponenti u BiH nikada nisu dosla do mladih Hrvata u vojsci. Oni su prevareni, a njihov novac je iz Hercegovacke banke preusmjeren negdje drugo. To se nigdje u zapadnom svijetu ne bi moglo dogoditi, pa je i prica o slicnoj akciji u zapadnom svijetu potpuno deplasirana.

HR: Kada ocekujete zavrsetak istrage o Hercegovackoj banci i sto cete poduzeti ukoliko se Vase sumnje pokazu tocnim?

WP: Mogu Vam samo kazati da preliminarni rezultati istrage pokazuju da su stvari cak gore nego smo mislili. Otudjeni su veliki iznosi. Rijec je o novcu koji su Hrvati kao ustedjevinu polagali u Hercegovacku banku. Taj novac je koristen za nelegalne aktivnosti i za ostvarivanje osobne koristi. Uvjeravam Vas da ce svim postenim stedisama Hercegovacke banke biti vracen njihov novac. Necu dopustiti da posteni Hrvati izgube novac zbog male skupine Hrvata koji su se bavili kriminalnim radnjama. Dakako, jos ne mogu detaljnije komentirati sam tijek istrage. Ona jos traje i ne mogu precizno kazati sto cu naknadno poduzeti. Vremenski okvir za zavrsetak istrage je tesko odrediti, jer bivsa uprava banke ne suradjuje. Na te ljude ce pasti odgovornost za to sto Hrvatima stedisama nece pravovremeno biti isplacen njihov usparani novac.

HR: Zanimljivo pitanje je i uhicenje ratnih zlocinaca. Kako komentirate tvrdnje da u medjunarodnoj zajednici ne postoji dovoljno odlucnosti da se vodeći na popisu osumnjicenika, Radovan Karadzic i Ratko Mladic, privedu u Haag?

WP: Moram reci da s velikim nestrpljenjem ocekujem uhicenje Karadzica i Mladica. Sudjenje toj dvojici u Den Haagu bit _e kljucno za mirovni proces, cak stovise i za pomirenje u Bosni i Hercegovini. Kao sto Vam je poznato, uz svako uhicenje vezu se ozbiljni sigurnosni problemi. Ali, uvjeravam Vas da sigurno

necu dozvoliti da se to pitanje gurne na marginu.

HR: *Ovih dana mnogo se spekulira o Vasem ostanku, odnosno odlasku iz BiH. Je li točna informacija da ste ocitovali zelju za nastavkom obnasanja svoje trenutacne duznosti, te da je o tomu postignuta nacelna suglasnost?*

WP: Svakako Vam je dobro poznata moja duboka privrzenost mirovnome procesu u Bosni i Hercegovini. Vi_e me zanima hod ove zemlje u smjeru Europe, negoli hoce li moj mandat biti produljen ili ne. O tomu ce morati odluciti ministri inozemnih poslova zemalja clanica Upravnoga odbora Vijeca za implementaciju mira.

HR: *Sto biste u dosadasnjem dijelu svog mandata na mjestu visokog predstavnika ocijenili najvecim uspjesima, a sto smatrate eventualnim promasajima?*

WP: Uspjeh ne bih zelio pripisati samome sebi – to je rezultat rada mnogih Bosanaca, Hercegovaca i pripadnika medjunarodne zajednice. Ali bih rekao da sa zadovoljstvom uocavam napredak u procesu povratka izbjeglica. Ljudi su stekli dovoljno povjerenja, sto im omogucava da se vraa se vrata u svoje kuce i stanove iz kojih su prognani. Zalim sto ova zemlja nije postigla napredak koji je mogla ostvariti u smislu veceg obujma i dinamike spomenutog procesa, no tako je zbog politicara ciji je program isuvise daleko od dobrobiti gradjanstva u cijem bi interesu, ustvari, trebali djelovati. Umjesto toga, politicari nastoje biti u funkciji vlastitih, uskih, interesa.